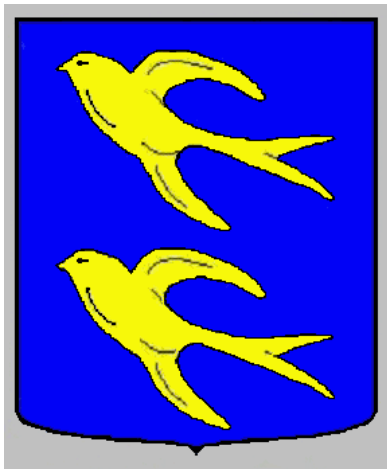

Wandeling / Fietsroute Lage Zwaluwe.

Samengesteld door Heemkundekring Willem Snickerieme te Hooge en Lage Zwaluwe, uit diverse boekwerken en periodieken die over Zwaluwe zijn geschreven.

U kunt op verschillende punten in de route starten
Sommige routeafwijkingen zijn in de tekst aangegeven.

A. De Polderpub.	B. De Witte Zwaan.
C. Candlelight.	D. De Meelschuur.
E. De Thuishaven.	F. Het Roer Om.
G. De Fuik.	H. 't Veerhuis.
I. De Belhamel	J. Camping In de Polder.
K. Café Ligthart	

Uitgave 2010 © (MV)

Korte historie Lage Zwaluwe

De naam Lage Zwaluwe is onlosmakelijk verbonden met Hooge Zwaluwe.
Beide dorpen werden vanaf ongeveer 1290 tot 1997 in één adem genoemd. Zwaluwe komt naar alle waarschijnlijkheid van het oude riviertje De Swaluwe, dat hier heeft gestroomd. Hooge Zwaluwe lag verder van de rivier De Amer dan Lage Zwaluwe. Het wapen van de voormalige gemeente Hooge en Lage Zwaluwe spreekt voor zich. Sinds 1997, na de herindeling, is Lage Zwaluwe ingedeeld bij de gemeente Drimmelen.

Lage Zwaluwe is gebouwd aan een dijk, de zogenaamde lintbebouwing. Van het ene eind naar het andere eind van Lage Zwaluwe over deze dijk is een afstand van een kleine 4 km. Een wandeling of fietstocht door Lage Zwaluwe is dan ook de moeite waard.

Komende vanuit Hooge Zwaluwe over het fietspad langs de Horenhilsche Dijk komt u, via de **Molendijk** (zie ook **1**) waar vroeger een korenmolen heeft gestaan, maar helaas in de 2^e Wereldoorlog is gesneuveld. aan op De **Gaëte** (zie ook **2**) wat mogelijk zoveel betekent als 'Gat' als onderdeel van een sluis, aan de monding van een kreek. Dit zou zeer goed kunnen want al in 1572 lag hier de Grootte Reetse Sluis. De oude huizen uit de 19^e eeuw staan hier meest met de nok evenwijdig aan de straat, latere panden hebben vaak topgevels. Het huis op nummer 19 springt eruit, een schitterend woonhuis uit het begin van de 19^e eeuw, een zadeldak gedekt met geglazuurde oud-hollandse pannen. Het heeft een lijstgevel met centrale ingang. Let op de deur met getordeerde middenstijl. Voor de gevel een hardstenen stoep met 6 stoeppalen en sierkettingen.

De Gaete gaat over in de **Loonsedijk**. Deze dijk maakt deel uit van de oude dijk rond de Zuid Hollandse Waard. Er staan vele eenvoudige woningen die vroeger veelal door rooms katholieke gezinnen bewoond werden. Aan het begin van de Loonsedijk bevindt zich Café/Feestzaal Lighthart (**K**) rechts. Na de Loonsedijk gaat u linksaf en komt men bij het **Plantsoen**. Rechtdoor gaat de route via de Dorpsstraat. (zie **3**) Mogelijk uit te breiden route via het Plantsoen, linksaf, eerst ziet u op de hoek een bijna vervallen eenlaags woonhuis met een voormalig koetshuis uit het 3^e kwart van de 19^e eeuw. Op nr. 2 staat de prachtig gerestaureerde rooms katholieke pastorie, een herenhuis gebouwd in 1787 gelijk met de r.k. kerkschuur, een bakstenen gebouw waarvan het overgebleven gedeelte thans bij het woonhuis is getrokken. Het is een huis met 1 verdieping onder een dwars zadeldak tussen zijtopgevels. De ramen hebben een roedeverdeling en luiken. Tegenover de pastorie staat de voormalige onderwijzerswoning met een beeld van de hoofdonderwijzer in de tuin. Op nummer 4 staat de rooms katholieke kerk die gebouwd is in 1951. Het is een prachtige driebeukige bakstenen kruiskerk, gebouwd door H.W. Valk. Er is enig tufsteen in de kerk verwerkt en opgetrokken in de Brabantse Gotiek. De toren heeft 4 geledingen, heeft nissenversieringen en een achtzijdige spits met peer. Het vorige kerkgebouw is in 1944 door oorlogshandelingen verwoest en moest gesloopt worden. Een bezoekje aan het kerkhof is ook de moeite waard met een gedeelte van de oude kerk als monument. Op nummer

10 is restaurant Candlelight **C**, met zalencentrum Den Domp gevestigd, voorheen was dit de katholieke basisschool Willibrordus. Op nummer 3 bevindt zich De Witte Zwaan, **B**, ook een restaurant met zalencentrum. Na nummer 26a is eventueel ook mogelijk rechtsaf via **Olmhof** in de **Koning Gustaaf Adolfstraat** (rechtse zijde) de houten woningen te bekijken, die na de watersnood van 1953 geschonken zijn door de Noorse en Zweedse regering. De wijken daarachter zijn half jaren 1970 gebouwd. Daarna fietst/wandelt u weer terug naar het **Plantsoen**.

Aan het eind van het Plantsoen rijdt u linksaf de **Groenendijk** (**6**) op. Deze loopt naar het buurtschap Blauwe Sluis. Het is een dijkweg met verspreide bebouwing van woonhuizen en boerderijen. Op nummer 2 bevindt zich een boerderijcomplex uit circa 1825. Het is een éénlaags woonhuis met zadeldak. In het bovenlicht zijn 2 levensbomen verwerkt en daaronder een fraai bewerkte buitendeur.

Op nummer 14 staat voor Zwaluwse begrippen een zeer oud huis, gedeeltelijk uit 1648, terwijl de rest van het huis uit het laatste kwart van de 19e eeuw stamt. In de zijgevel is het bouwjaar d.m.v. jaartalankers aangegeven. Op nummer 35 is de landschapscamping 'In De Polder'. **J**.

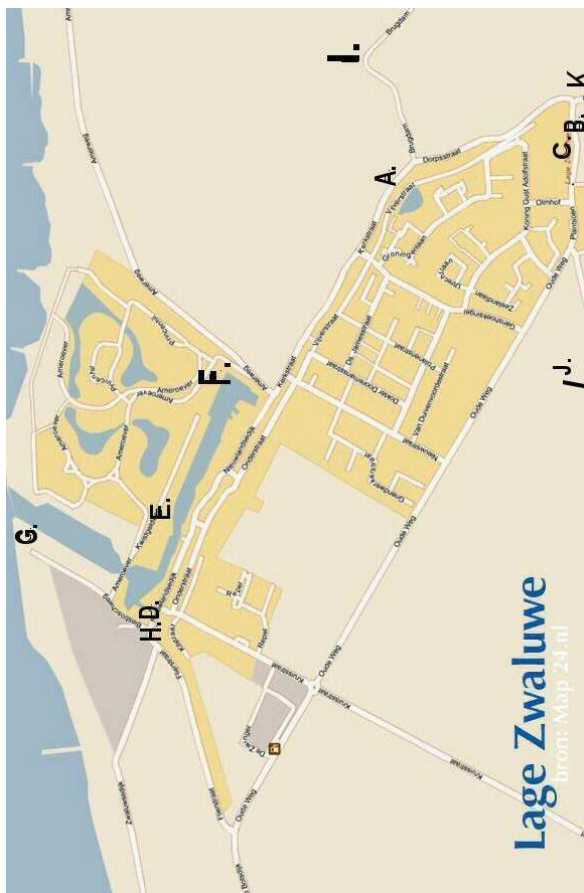
Blauwe Sluis.

Een buurtschap dat de grens vormt tussen Drimmelen en Moerdijk. De naam komt van de kleur van de sluis af die met blauw geglazuurde tegeltjes was bezet. Van oorsprong heette dit gehucht Sprang. Er zou vroeger rond 1840 een versterkt sluiscomplex met toluhuis hebben gestaan van de heren van AreMBERG. Een gedeelte van dit oude toluhuis is waarschijnlijk bewaard gebleven in het huis Bloemendaalse Zeedijk 40. Aan de achterzijde is nog de grote gedeeltelijk gerestaureerde heul aanwezig. Blauwe Sluis ligt enigszins verheven in het landschap. Vanaf Blauwe Sluis kan men doorfietsen naar Zevenbergshoek. Of als u de eerste weg rechts gaat door **Keizersdijk** komt u in de route uit bij de **Oude Weg** (**7**)

(**3**)

De **Dorpsstraat**, onderdeel van de lintbebouwing. Hier staan diverse huizen uit de 19^e eeuw waarvan de meesten met de nok evenwijdig aan de straat staan. Fraaie gevels zijn o.a. te zien op nummer 17 en 19.

Na de eerste straat rechts genaamd **Brugdam**, waar kinderspeelparadijs en bowlingbanen van De Belhamel zijn gevestigd op nr. 17 **I**, begint de **Kerkstraat**. Op nummer 3 staat een boerderij met een korte gevel en de ingang aan de lange zijde, waarschijnlijk gebouwd eind 18^e of begin 19^e eeuw, het pand heeft een zadeldak met een wolfseinde aan de achterzijde. Op de begane grond zijn er zesruits-schuiframes aan de straatzijde. Metselwerk in gele ijsselsteen met rode strekken. Op nummer 5 (een rijksmonument) een woonhuis van een voormalige boerderij, een dwarshuis onder zadeldak tussen zij-topgevels. De gevel heeft een kroonlijst met een fraai bewerkte voordeur. Metselwerk in gele ijsselsteen. Voor het pand staan stoeppalen met sierkettingen. Op de plaats van de schuur zijn 3 woonhuizen gebouwd. Op nummer 6 bevindt

Voor meer informatie kunt u terecht bij de Heemkundekring Willem Snickerieme

www.willemsnickerieme.nl

mailadres:

willemsnickerieme@ziggo.nl

zich cafe De Polderpub **A**. Nummer 39, De Theeplaats een punt om wat te drinken en ook is er de mogelijkheid een overnachting te boeken. Op nummer 49 staat de Nederlands Hervormde Kerk, in de zijgevel bevinden zich 3 gevelstenen. De fundamenten zijn uit 1696 en daarna zijn verbouwingen c.q. vergrotingen geweest in 1816, 1842 en in 1868. De huidige kerk bestaat dus uit 1868 en is met Dordtse en Amsterdamse steun gebouwd. De toren dateert uit 1951. Het huidige gebouw is ontworpen door architect C. van Seters uit Geertruidenberg, de toren door architect De Wilde.

De toren kreeg een bakstenen onderbouw en heeft een bekroning. Het kerkgebouw is onder een schilddak en heeft een haakse dwarsbeuk, vervolgens heeft de kerk bakstenen zijgevels met midden- en hoekpilasters. Het glas in lood is uit de jaren 1930. In de kerk zijn 2 galerijen opvallend met op een daarvan het orgel.

Op nummer 57 staat de voormalige pastorie van de Hervormde Kerk die dateert uit het eerste kwart van de 19^e eeuw.

Na de Kerkstraat komt de **Nieuwlandsedijk** die evenwijdig aan de binnenhaven van Lage Zwaluwe loopt. U kunt op deze binnenhaven kijken als u aan het begin van de Nieuwlandsedijk even naar rechts gaat (Amerweg), richting Drimmelen. U blijft bovenop de dijk en komt bij cafe 't Roer Om **F**. De achterliggende nieuwe wijk **Ameroever** en **Princenhil** zijn aangelegd eind jaren 1970 nadat de vroegere polder 't Kwistgeld is opgespoten met zand. **(5)**

In deze wijk staan vrij veel dure huizen en wordt in de volksmond ook wel de Goudkust genoemd. Noordelijk van deze wijk staan aan de waterkant 2 oorlogsmonumenten. Het oudste bestaat uit een zuil van het verwoeste zusterklooster te Moerdijk en is gemaakt door Joh. Nelemans, het monument is verplaatst vanuit de Nieuwlandsedijk naar deze plaats. Het nieuwere monument voorstellende een Liniécrosser is ontworpen door de Zwaluwse beeldhouwer Niek van Leest en onthuld door Prins Bernhard in 1985. In de 2e wereldoorlog vonden er veel crossings plaats door de Biesbosch om documenten en personen in veiligheid te brengen. Gaat u vanuit deze 2 monumenten naar de buitenhaven van Lage Zwaluwe en voor de keersluis naar links komt u bij cafe De Thuishaven **E**. Gaat u rechts komt u aan het eind van de Nieuwlandsedijk.

Terug naar de **Nieuwlandsedijk**. Deze dijk had vroeger samen met de Kerkstraat de rijkste huizen van het dorp, dit gedeelte van de dijk was namelijk Groote Weg nr. 7 waar al het verkeer langs ging van noord naar zuid. Hierdoor kon o.a. de middenstand een goede positie opbouwen. Nummer 15 is een woonhuis uit circa 1850. Het huis op nummer 17 is een mooi Rijksmonument met jaarankers die het jaar 1799 aangeven. Op nummer 31 het heel fraai onderkelderde woonhuis *Dina-Klazina* uit ca. 1925. Let hierbij op de hardstenen jugendstilschouder en nok en aardig is ook het hoektorentje. Wat verder op de dijk staat nummer 43-45 een rijksmonument met jaartalanker 1839, het heeft vensters met luiken en is opgebouwd uit ijsselsteen. Op nummer 50-52 staat een woonhuis wat zeker uit de 18^e eeuw dateert met een nieuwere gevel. De zijgevel is nog van ijsselsteen. Aan de overkant nummer 53 staat wederom een rijksmonument dat waarschijnlijk uit de 18^e eeuw dateert. Er is een fraaie panelendeur en bovenlicht. Verderop op de dijk vindt u

nummer 79-81. Het is een tweelaags woonhuis genaamd 't Hooghuis. Dit huis (ook een rijksmonument) stamt zeer zeker uit de 18^e eeuw, het heeft een zadeldak en een bakstenen lijstgevel met hoekpilasters. De deur is fraai bewerkt, met een halfvenster links. Tegenover 't Hooghuis' hebben we het Beursplein waar vroeger de schepen aanmerden en de schippers hun lading aan boord brachten en konden lossen. Nummer 86 is een tweelaags woonhuis uit de 19^e eeuw met mogelijk een kern uit de 18^e eeuw. Het pand heeft een verdieping met sierbeploistering en de zijgevels bestaan uit ijsselstenen. Nummer 105, een pand uit

Op nummer 112 bevindt zich cafe restaurant Meelschuur De Zwaluwse Hoeve **D**, waar vroeger een meelschuur en aardappelhandel waren gevestigd. Op nummer 131 staat cafe 't Veerhuis. **H**. Dit pand dateert uit de 2^e helft van de 19^e eeuw en heeft als commandocentrum gediend voor de geallieerden in de 2^e wereldoorlog. Gaat u aan het eind van de de Nieuwlandsedijk rechtsaf dan komt u aan de rivier De Amer met aan het eind van de **Biesboschweg** Restaurant "De Fuik" **G**.

Vanaf de Nieuwlandsedijk komt u aan bij de de **Flierstraat** (links). De dijk heette tot 1600 Keizersdijk, langs deze dijk stonden vlierstruiken. Op nummer 40 bevindt zich het oudste pand van deze straat. Het pand dateert uit de 2^e helft van de 19^e eeuw en heeft een zadeldak. Mogelijk was in de Flierstraat nabij de Nieuwlandsedijk de vroegere visafslag.

Vanuit de Flierstraat rechtsaf komt u bij het water overloopgebied bij de molenromp Schuddebeurs waar u een rustige wandeling kunt maken of u gaat linksaf via de **Oude Weg** **(7)** en u komt weer terug bij het Plantsoen eerst komt u langs een (klein) industrieterrein en na de rotonde langs de nieuw aan te leggen woonwijk Havenlande. Na de verderop gelegen **Nieuwstraat** zijn links van de weg de sportvelden van VV Zwaluwe. U komt nu weer op het punt Plantsoen/Groenendijk. **(6)**.

1 De hiervoor beschreven route is ook uit te breiden met een tocht door de Vierendeelse polder in de nabijheid van Lage Zwaluwe.

Komende vanuit Hooge Zwaluwe over het fietspad langs de Horenhilsche Dijk gaat u aan het eind bij de T-splitsing rechtsaf de polder in (Molenweg). Aan het einde van de Molenweg komt u bij 'De Steenplaats' Rond 1700 een plaats waar een steenbakkerij was gevestigd die gesticht was door Christiaan Swaens, schout van Zwaluwe. Nu staan er een 3-tal boerderijen. De Molenweg gaat na de 1^e boerderij over in een fietspad (schuin rechtsaf) wat langs het verlengde van de haven van Hooge Zwaluwe loopt en bij een uitwateringssluis aan de rivier De Amer uitkomt. Gaat u aan het eind van dit fietspad over het bruggetje kunt u bij sluis bovenover de dijk rechtsaf naar Drimmelen en linksaf weer terug naar Lage Zwaluwe en komt u uit op het punt F. Gaat men (scherp) rechts bij de Steenplaats komt u bij Hooge Zwaluwe uit.

2 De hiervoor beschreven route is ook uit te breiden met een korte tocht naar de hieronder genoemde zwempunt. Als we bij de splitsing Molendijk/Gaete recht over steken komen we in de Lange Reeweg die naar de de zwempunt van Lage Zwaluwe en omgeving gaat, deze put is ontstaan na zandwinning voor de Kwistgeldpolder **(5)**